

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАХИСТУ МОЛОДІ В ГРОМАДІ

УДК 364-43:371(477)

DOI: 10.12958/2227-2747-2026-2(192)-162-172

Пирог Данило Анатолійович,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

d.pyroh@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0007-3553-7018>

Для цитування: Пирог Д. А. Сутність і структура підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-економічного захисту молоді в громаді. *Освіта та педагогічна наука*. 2026. № 2(192), С. 162–172. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2026-2\(192\)-162-172](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2026-2(192)-162-172)

References (стандарт APA): Pyroh, D. A. (2026). Sutnist i struktura pidhotovky maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv do sotsialno-ekonomichnoho zakhystu molodi v hromadi [The Essence and Structure of Training Future Social Workers for the Socio-Economic Protection of Youth in the Community]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 2(192), 162–172. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2026-2\(192\)-162-172](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2026-2(192)-162-172) [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Ознайомившись з актуальними соціально-економічними та політичними реаліями, що сформувались в Україні 2020–2026 років і врахувавши ситуації на території довкола нашої країни попередньо сформувалось бачення того, що українці як ніколи на разі потребують залучення та взаємодії з спеціалізовано підготовленими фахівцями соціальної сфери. Якщо ще в період 2000–2010 років країна була на емоційному піднесенні, то період 2010–2020 приніс перші серйозні економічні та соціальні кризові ситуації, які змусили багатьох людей потрапити в критичні обставини через які люди втрачали все що мали і починали знаходитись на межі критичного існування. Період 2020–2026 показав неймовірно високу

активність «негативних» подій. Якщо сформувати відтворення подібних подій у вигляді графіку, то ми б могли помітити, що саме за крайні 5 років навіть не кваліфікований аналітик відзначив би геометричну прогресію шкали.

Всі ці роздуми призводять до того, що ми зіштовхуємось з реалією необхідності емоційної стабілізації людей та відновлення «внутрішньої гармонії». Така необхідність може бути реалізована в тому числі при взаємодії з працівниками соціальної сфери, які в свою чергу професійно займаються такою діяльністю. Але за рахунок різкого збільшення потенціального числа клієнтів соціальної сфери виникає ситуація, що працівників соціальної сфери не вистачає на всіх бажаних і люди вимушені шукати заміну у штучного інтелекту, або

«самоучок». Всі ці альтернативні методи в деяких випадках призводять лише до погіршення стану людей і лише прискорюють досягнення піку критичної ситуації в житті людини замість того щоб допомагати людині з активацією власних потенціалів для подолання незгод. Тому бачу потенційну проблему у вигляді малої кількості професійно підготовлених працівників соціальної сфери, а й відповідно ріст попиту і зменшення пропозиції надання послуг соціальної сфери, що має пагубний вплив на результативність адаптації людей у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У межах дослідження нормативно-правові акти розглядаються не лише як формальна база регулювання освітнього процесу, а як стратегічна основа, що визначає необхідність і суспільну значущість підготовки достатньої кількості висококваліфікованих фахівців соціальної сфери. Закони України та накази профільних міністерств окреслюють вимоги до змісту, рівня та результатів навчання за спеціальністю 231 «Соціальна робота», формуючи рамки професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. У статті проаналізовано положення Закону України «Про вищу освіту», наказів Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 556 та № 557, а також Національної рамки кваліфікацій Національного агентства кваліфікацій з позиції їх ролі у забезпеченні якісної та масштабної підготовки кадрів, здатних ефективно реагувати на зростаючі соціально-економічні виклики та потреби громад. Акцент робиться на тому, що нормативна база має не лише регламентувати освітній процес, а й створювати умови для системного формування професійного потенціалу соціальної сфери, без якого неможливе належне функціонування механізмів соціально-економічного захисту населення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У статті розглядаються безпосередньо ті нормативи і правила, за якими відбувається взаємодія працівників соціальної сфери та клієнтів соціальної сфери. Викладено роздуми та наведено приклади того як потенційно може вплинути заміна кваліфікованих фахівців соціальної сфери штучним інтелектом може сформувати пагубний вплив на нові покоління та якісну деградацію рівню комунікативної та потенційної складової нації як такої.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розкриття сутності й структури підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-економічного захисту молоді в громаді як концептуальної основи для побудови якісного й сучасного освітнього процесу. Зазначена мета передбачає не лише визначення окремих складників професійної підготовки, а й глибоке осмислення цілісної системи формування компетентностей, необхідних для ефективної роботи з молоддю в умовах соціально-економічної нестабільності та цифровізації суспільства.

Такий підхід дозволяє комплексно проаналізувати принципи, напрями та механізми організації підготовки фахівців соціальної сфери, які покликані забезпечувати соціально-економічний захист молоді на рівні територіальних громад. У межах поставленої мети особлива увага приділяється визначенню структурних компонентів підготовки, логіці їх взаємозв'язку та ролі кожного з них у формуванні професійної готовності майбутнього соціального працівника.

Важливо підкреслити, що підготовка розглядається не як сукупність окремих дисциплін чи формальних освітніх елементів, а як системний процес, який визначає зміст, організацію та методологію навчання. Саме структурне

осмислення цього процесу дає змогу чітко окреслити вимоги до рівня знань, професійних умінь, ціннісних орієнтацій і практичних навичок, що забезпечують здатність фахівця здійснювати соціально-економічний супровід молоді в громаді.

Крім того, реалізація поставленої мети сприяє узгодженню теоретичної підготовки з реальними потребами соціальної практики, дозволяє адаптувати освітній процес до сучасних викликів та підвищити ефективність професійного становлення майбутніх соціальних працівників. Отже, розкриття сутності й структури підготовки виступає ключовою передумовою модернізації професійної освіти у сфері соціальної роботи та формування кадрового потенціалу, здатного забезпечити стійкість і розвиток громади в сучасних умовах.

Визначення методики дослідження. Методика дослідження ґрунтується на опрацюванні нормативних джерел з використанням теоретичних методів – аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, що дозволяє розкрити бачення поточного стану напрацювань з обраної проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суспільний розвиток України останніх років відбувається в умовах безпрецедентних викликів, що мають не лише політичний чи економічний, а насамперед глибоко соціальний характер. Війна, внутрішня та зовнішня міграція, руйнування інфраструктури, трансформація ринку праці, зниження рівня доходів населення – усі ці процеси формують складний контекст, у якому особливій уваги потребує молодь як стратегічний ресурс держави та водночас соціально вразлива категорія населення. Саме тому питання соціально-економічного захисту молоді в межах територіальних громад перестає бути вузькопрофільною проблемою і набуває статусу загальнонаціонального пріоритету.

Розвиток навичок і можливість поділитись своїми відкриттями нових методик взаємодії з клієнтами соціальної сфери чи оптимізації методики вирішення проблематики соціальної сфери стає можливим завдяки участі у конференціях, круглих столах, гостьових і відкритих лекціях, що проводяться на базі закладу вищої освіти, має важливе значення для розширення світогляду майбутніх фахівців, оскільки створює простір для ознайомлення з актуальними суспільними викликами, новими підходами до професійної діяльності та міждисциплінарним досвідом. Подібні заходи сприяють не лише поглибленню теоретичних знань, а й формуванню навичок професійної комунікації, критичного осмислення практики та включення в академічно-професійну дискусію. Водночас для практикуючих працівників соціальної сфери такі формати є можливістю поділитися власним досвідом, представити проблеми, з якими вони стикаються в реальній роботі, і долучитися до вироблення змістовних рішень у співпраці з науковцями, освітянами та представниками громад. Показово, що на сайті ЛНУ імені Тараса Шевченка у 2026 році представлені саме такі заходи, а яскравим прикладом таких заходів є VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Регіональні ЗМІ України: історія, сучасний стан та перспективи розвитку» (Сайт Луганського національного університету імені Тараса Шевченка).

Становлення сучасної системи соціальної роботи в Україні відбувається паралельно із реформуванням системи вищої освіти. За даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти підготовку за спеціальністю 231 «Соціальна робота» здійснюють понад сто закладів вищої освіти України (Сайт Єдиної державної електронної бази з питань освіти). Така кількість свідчить про широку

інституційну представленість професії та формальну готовність освітньої системи забезпечувати потреби ринку праці. Географічне охоплення практично всіх регіонів держави створює потенціал для кадрового забезпечення територіальних громад.

Проте кількісний показник сам по собі не є гарантією якості. Аналіз змісту освітніх програм, стандартів і навчальних планів показує, що не всі вони достатньо акцентують увагу саме на соціально-економічному аспекті роботи з молоддю. Часто підготовка має загальний характер, орієнтований на широке коло соціальних груп, без чіткого структурування компетентностей, необхідних для роботи в умовах економічної нестабільності, масового безробіття, вимушеного переміщення або соціальної дезадаптації молоді.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», одним із ключових завдань системи вищої освіти є підготовка фахівців, здатних задовольняти актуальні потреби суспільства та ринку праці. Закон акцентує увагу на компетентнісному підході, орієнтації на результати навчання, академічній автономії закладів освіти (Закон України «Про вищу освіту», 2014). У теоретичному вимірі це створює сприятливі умови для модернізації змісту підготовки соціальних працівників. Проте на практиці реалізація цих положень потребує чіткої концептуалізації: якими саме компетентностями повинен володіти фахівець, який працює із соціально-економічними проблемами молоді в громаді? Якою має бути структура цієї підготовки? Які складники повинні бути інтегровані в освітній процес?

Ситуація ускладнюється стрімким зростанням потреб у соціальних послугах. Дані «Держстат» свідчать про суттєві демографічні зміни, скорочення чисельності населення, міграційні процеси та нерівномірність зайнятості молоді (Сайт

Державної служби статистики України). У багатьох громадах спостерігається підвищене соціальне навантаження, пов'язане з інтеграцією внутрішньо переміщених осіб, підтримкою молодих сімей, забезпеченням доступу до освіти та працевлаштування. За таких умов соціальний працівник стає не лише консультантом, а й координатором міжсекторальної взаємодії, посередником між громадянином і системою соціального захисту.

Особливої актуальності набуває проблема кадрового дефіциту. У низці територіальних громад функції соціального супроводу та консультування виконують особи без профільної освіти або з мінімальною підготовкою. Це створює ризики некомпетентного втручання у складні життєві ситуації молодих людей. Паралельно спостерігається зростання популярності цифрових платформ, онлайн-консультацій, чат-ботів та систем штучного інтелекту як альтернативи професійній допомозі. З одного боку, це свідчить про технологічний прогрес і прагнення молоді до швидкого отримання інформації. З іншого боку, автоматизовані відповіді не завжди враховують індивідуальний контекст, психологічний стан, правові нюанси чи специфіку конкретної громади.

Крім того, в умовах інформаційного перенасичення зростає кількість так званих «експертів» без належної кваліфікації, які надають поради щодо соціальних виплат, працевлаштування або психологічної підтримки. Непрофесійні рекомендації можуть поглиблювати кризові ситуації, формувати хибні очікування або навіть призводити до правових порушень. У цьому контексті роль кваліфікованого соціального працівника є не просто бажаною, а критично необхідною.

Таким чином, виникає парадоксальна ситуація: суспільний запит на фахівців соціальної сфери зростає в геометричній

прогресії, тоді як система підготовки потребує глибшого структурного переосмислення. Соціально-економічні виклики змінюються швидше, ніж освітні програми встигають адаптуватися. Саме тому постає необхідність наукового осмислення сутності та структури підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-економічного захисту молоді в громаді.

Проблема не обмежується лише розробкою окремих дисциплін або включенням нових тем до навчальних планів. Йдеться про системне бачення підготовки як цілісного процесу, що поєднує цільовий, змістовий, технологічний, організаційний і результативний компоненти. Необхідно визначити, які саме знання, уміння, цінності та особистісні якості формують професійну готовність до роботи з молоддю в умовах економічної нестабільності. Потрібно окреслити механізми інтеграції теоретичної підготовки з практичною діяльністю у громаді. Важливо забезпечити розвиток навичок міжсекторальної взаємодії, проєктного менеджменту, аналізу соціально-економічних потреб і розробки програм підтримки.

Отже, проблема сутності й структури підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-економічного захисту молоді в громаді має як науковий, так і практичний вимір. Вона безпосередньо пов'язана з модернізацією вищої освіти, підвищенням якості соціальних послуг та зміцненням соціальної стійкості територіальних громад. Вирішення цієї проблеми є необхідною умовою формування професійного середовища, здатного забезпечити молоді не лише підтримку, а й перспективу розвитку в умовах сучасної України.

Закон України «Про соціальні послуги» визначає основні організаційно-правові засади надання соціальних послуг в Україні та окреслює загальні рамки функціонування системи

підтримки осіб і сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах (Закон України «Про соціальні послуги», 2019). У цьому контексті діяльність соціального працівника постає не лише як гуманістично орієнтована допомога людині, а і як професійна практика, що здійснюється в межах установлених норм, процедур, підходів до оцінювання потреб, планування допомоги, взаємодії з надавачами послуг та дотримання прав отримувачів. Саме тому підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери має ґрунтуватися не тільки на засвоєнні психологопедагогічних і соціально-виховних засад професії, а й на розумінні правових механізмів функціонування системи соціальних послуг. Водночас сервісно-правовий контур професії соціального працівника вимагає від майбутнього фахівця здатності орієнтуватися в питаннях доступності, організації, координації та якості надання соціальних послуг. Це означає, що професійна підготовка має включати формування вмінь працювати з нормативною базою, розуміти межі відповідальності різних суб'єктів соціальної роботи, бачити зв'язок між індивідуальними потребами отримувачів послуг і чинними організаційними механізмами їх забезпечення. Такий підхід дозволяє готувати не лише освітньо обізнаного, а й інституційно компетентного спеціаліста, здатного діяти в реальному полі соціальної політики та практики надання допомоги.

Окремо варто зазначити, що у наукових дослідженнях недостатньо чітко окреслено специфіку соціально-економічного компонента діяльності соціального працівника. Поняття «соціальний захист» та «соціально-економічна підтримка» часто розглядаються узагальнено, без конкретизації механізмів роботи з молоддю в умовах громади, без урахування сучасних викликів – війни, міграції, цифровізації,

нестабільності ринку праці. Відсутність детально розробленої структури підготовки до цієї діяльності створює певну прогалину між теоретичними положеннями й реальними потребами практики.

Окремої уваги потребує нова тенденція, яка поки що майже не відображена в наукових розвідках. Йдеться про різке зростання попиту на послуги так званої «живої підтримки» – особистого консультування, кризового супроводу, індивідуальної соціальної допомоги. У ситуації постійного стресу, невизначеності та економічної нестабільності молоді люди дедалі частіше потребують не просто інформації, а реальної присутності іншої людини – фахівця, який може вислухати, зрозуміти контекст, запропонувати варіанти дій, взяти участь у процесі змін.

Разом із тим через кадровий дефіцит у соціальній сфері ця потреба не завжди може бути задоволена. У багатьох громадах не вистачає підготовлених спеціалістів, здатних забезпечити системний соціально-економічний супровід молоді. У результаті виникає своєрідна заміна – замість «живої підтримки» люди дедалі частіше звертаються до цифрових платформ, онлайн-консультантів або систем штучного інтелекту.

Держава в особі перших очільників країни також докладає зусиль для розвитку та підтримки молоді. Яскравим прикладом такої діяльності є одноіменний Указ Президента України. Потенційна користь Указу Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» для осмислення підготовки майбутніх соціальних працівників полягає насамперед у тому, що цей документ задає ширший суспільно-політичний горизонт роботи з молоддю (Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року», 2021). Стратегія орієнтує на врахування

актуальних потреб молодих людей, підтримку їхнього розвитку, розширення можливостей участі, соціальної включеності та міжсекторальної взаємодії. У такому ракурсі підготовка фахівця соціальної сфери має розглядатися не лише як засвоєння окремих професійних компетентностей, а як формування здатності працювати з молоддю в межах сучасної державної політики, що поєднує соціальний, освітній, громадянський і безпековий виміри. Крім того, Національна молодіжна стратегія до 2030 року акцентує увагу на партнерстві, міжвідомчій координації та комплексному підході до розв'язання молодіжних проблем. Для підготовки майбутнього соціального працівника це має принципове значення, оскільки сучасна робота з молоддю потребує вміння діяти не ізольовано, а у взаємодії з громадою, освітніми установами, соціальними службами, органами місцевого самоврядування та громадськими ініціативами. Включення положень цієї стратегії в аналітику статті дає змогу глибше обґрунтувати, що професійна готовність соціального працівника пов'язана не тільки з індивідуальною допомогою молодій людині, а й з участю у формуванні сприятливого соціального середовища для її розвитку та самореалізації.

Безумовно, цифрові технології відкривають нові можливості для швидкого отримання інформації та первинних консультацій. Однак вони не можуть повністю замінити людську взаємодію. Соціальна робота – це не лише набір алгоритмів чи нормативних порад. Це процес емпатійної взаємодії, довіри, спільного пошуку рішень. Коли молодь замість реального фахівця отримує формалізовані відповіді або стандартизовані рекомендації, відбувається поступове зменшення глибини міжособистісної комунікації.

Потенційно це може призвести до критичної соціальної ситуації. Нові покоління, які зростають у цифровому середовищі, і без того демонструють тенденцію до більшої індивідуалізації та внутрішньої замкнутості. Якщо ж у сфері соціальної підтримки живе спілкування системно підміняється технологічними рішеннями, ризик соціальної ізоляції лише посилюється. Людина отримує інформацію, але не завжди отримує розуміння. Вона має доступ до порад, але не відчуває підтримки.

Особливо небезпечним це може бути у випадку соціально-економічних криз, коли молоді люди стикаються з безробіттям, втратою житла, фінансовими труднощами або психологічним виснаженням. У таких ситуаціях поверхневі алгоритмічні відповіді не враховують індивідуальних особливостей, локального контексту громади чи емоційного стану клієнта. Натомість професійний соціальний працівник здатен побачити ширшу картину, оцінити ризики, спрямувати до відповідних служб, залучити партнерів, організувати комплексну підтримку.

Саме тому невирішеною залишається проблема структурної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи в умовах цифровізованого суспільства, де вони повинні не конкурувати з технологіями, а доповнювати їх і водночас зберігати людський вимір професії. Потрібно чітко визначити, які компоненти підготовки забезпечать здатність майбутнього фахівця протистояти тенденції формалізації соціальної допомоги та підтримувати живу, довірливу взаємодію з молоддю.

Таким чином, стаття покликана заповнити дві ключові прогалини: по-перше, конкретизувати сутність і структуру підготовки до соціально-економічного захисту молоді в громаді; по-друге, осмислити сучасний виклик підміни «живої підтримки» технологічними

рішеннями та окреслити роль професійної освіти у збереженні гуманістичного ядра соціальної роботи. Розв'язання цих питань є необхідним для формування ефективної системи підготовки фахівців, здатних не лише реагувати на соціальні виклики, а й запобігати їх поглибленню.

Висновки. Формуючи розуміння необхідності підготовки кваліфікованих кадрів актуальне для всіх критичних середовищ професійної діяльності. Однак саме для населення як такого є важливим не тільки фінансова та безпекова складова, які як ми можемо побачити в піраміді потреб Маслоу є основою формуючими будь-яких базових бажань реалізації потреб, а і формування соціальної рівноваги. Саме цей критерій відрізняє розвинуті країни від тих, що розвиваються. Недостатньо просто видати кожному громадянину «безлімітну золоту карту». Важливо, щоб населення перебувало у стані внутрішньої рівноваги, що дозволить не просто відтворювати валовий внутрішній продукт згідно вимог по основному напрямку загальнодержавного плану, а й створювати додаткову вартість та нести цінність в суспільство. Все це досягається саме за рахунок взаємодії людей з професіоналами соціальної роботи. А відповідно ми зіштовхуємось з тим, що навіть незважаючи на відтік значної кількості людей за межі України, через обставини в країні кількість громадян, що потребує взаємодії з працівниками соціальної сфери постійно збільшується, яскравим прикладом кількох з таких груп є представники вимушено переселених громадян, або особи, що «пройшли війну».

Таким чином, на разі державі критично важливо направити ресурси та зусилля на залученість кандидатів для навчання в сфері послуг соціальної роботи. Важливо також зазначити, що у випадку покращення політичної ситуації та уповільнення

процесу урбанізації та міграції населення з громад у обласні центри ситуація може докорінно змінитись в частині наявності та приросту матеріальних благ для молоді в громадах, що в свою чергу вплине на появу фінансового ресурсу для залучення кваліфікованих кадрів соціальної сфери та популяризації серед молоді цієї професії, однак в короткостроковій перспективі це не покриватиме дефіцит кадрів даної сфери. Оскільки критична нестача кадрів в цій галузі може породити дефіцит, який вплине в першу чергу на молоді покоління, а відповідно може призвести до того, що молодь особливо буде вразлива в регіонах, що розвиваються, адже ми говоримо не про обласні центри, а про громади, в яких критичним є не просто утримання «кадрів» і їх кількісний приріст, а їх якісний розвиток, що дозволить сформуванню циклічної реакції, яка вплине й на майбутні покоління і розвиток регіонального соціально-економічного становища громадян.

Література

1. Сайт Єдиної державної електронної бази з питань освіти. URL: <https://registry.edbo.gov.ua>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 06.09.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.stat.gov.ua>
4. VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Регіональні ЗМІ України: історія, сучасний стан та перспективи розвитку». *Сайт Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. URL: <https://luguniv.edu.ua/news/vii-vseukrayinska-naukovo-praktychna-konferentsiya-rehionalni-zmi-ukrayiny-istoriya-suchasnyy-stand-ta-perspektyvy-rozvytku>
5. Закон України «Про соціальні послуги» від 28.04.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

6. Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» від 16.03.2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/94/2021>

7. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» від 24.04.2019 р. № 557. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-231-socialna-robo-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>

8. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти» від 24.04.2019 р. № 556. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-231-socialna-robo-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti>

9. Національна рамка кваліфікацій. *Національне агентство кваліфікацій*. URL: <https://nqa.gov.ua/>

References

1. Sait Yedynoi derzhavnoi elektronnoi bazy z pytan osvity [Website of the Unified State Electronic Database on Education]. Retrieved from <https://registry.edbo.gov.ua>
2. Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" vid 06.09.2014 r. № 1556-VII [Law of Ukraine "On Higher Education" dated September 6, 2014 No. 1556-VII]. (2014). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Website of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <https://www.stat.gov.ua>
4. VII Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia "Rehionalni ZMI Ukrainy: istoriia, suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku" [VII All-Ukrainian scientific and practical conference "Regional mass media of Ukraine: history, current state and development prospects"]. *Sait Luhanskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Website of the Luhansk Taras Shevchenko National*

University. Retrieved from <https://luguniv.edu.ua/news/vii-vseukrayinska-naukovo-praktychna-konferentsiya-rehionalni-zmi-ukrayiny-istoriya-suchasnyy-stand-ta-perspektyvy-rozvytku>

5. Zakon Ukrainy "Pro sotsialni posluhy" vid 28.04.2019 r. № 2671-VIII [Law of Ukraine "On social services" dated April 28, 2019 No. 2671-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

6. Ukaz Prezydenta Ukrainy "Pro Natsionalnu molodizhnu stratehiu do 2030 roku" vid 16.03.2021 r. № 94/2021 [Decree of the President of Ukraine "On the National Youth Strategy until 2030" dated March 16, 2021 No. 94/2021]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/94/2021>

7. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy "Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 231 "Sotsialna robota" dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity" vid 24.04.2019 r. № 557 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine "On approval of the standard of higher education in the specialty 231 "Social work" for the first (bachelor) level of higher education" dated 24 April 2019 No. 557]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-231-socialna-robota-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>

8. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy "Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 231 "Sotsialna robota" dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity" vid 24.04.2019 r. № 556 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine "On approval of the standard of higher education in the specialty 231 "Social work" for the second (master's) level of higher education" dated 24 April 2019 No. 556]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-231-socialna-robota-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti>

9. Natsionalna ramka kvalifikatsii [National qualifications framework]. *Natsionalne ahentstvo kvalifikatsii – National Qualifications Agency*. URL: <https://nqa.gov.ua/>

Пирог Д. А. Сутність і структура підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-економічного захисту молоді в громаді

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню сутності та визначенню структурних компонентів підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-економічного захисту молоді в громаді в умовах сучасних соціально-економічних і політичних викликів. У роботі розкрито актуальність проблеми кадрового забезпечення соціальної сфери в період 2020–2026 років, коли зростання соціальної напруги, внутрішня міграція, наслідки війни та економічна нестабільність спричинили різке збільшення попиту на професійні соціальні послуги.

Проаналізовано взаємозв'язок між реформуванням системи вищої освіти та потребами соціально-економічного захисту молоді на рівні територіальних громад. Особливу увагу приділено визначенню структурних складників підготовки майбутніх фахівців: цільового, змістового, організаційного, технологічного та результативного компонентів. Обґрунтовано необхідність формування у студентів не лише теоретичних знань, а й практичних компетентностей, здатності до міжсекторальної взаємодії, аналітичного мислення та емпатійної комунікації.

Окремо розглянуто проблему кадрового дефіциту в соціальній сфері та його вплив на зростання ролі альтернативних форм підтримки, зокрема цифрових сервісів і систем штучного інтелекту. Висвітлено потенційні ризики підміни «живої підтримки» формалізованими технологічними рішеннями, що може призвести до зниження рівня соціальної взаємодії, поглиблення ізоляції молоді та зменшення ефективності соціально-економічної адаптації в післявоєнний період.

Стаття має теоретичний характер і спрямована на систематизацію наукових підходів до розуміння підготовки майбутніх

соціальних працівників як цілісного процесу, що поєднує знання, професійні вміння, ціннісні орієнтації та особистісні якості. Обґрунтовано необхідність модернізації освітнього процесу з урахуванням сучасних викликів, посилення практико-орієнтованої складової та забезпечення відповідності підготовки реальним потребам громад.

Головна мета статті полягає у формуванні комплексного наукового бачення сутності та структури підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-економічного захисту молоді в громаді як основи для створення ефективної системи кадрового забезпечення соціальної сфери. Автор виходить із позиції, що якість професійної освіти безпосередньо впливає на рівень соціальної стабільності держави, потенціал молодих поколінь та здатність громад до відновлення й розвитку. У роботі підкреслюється, що в умовах зростання соціальних потреб держава має приділяти особливу увагу не лише кількісному збільшенню фахівців соціальної роботи, а й підвищенню якості їх професійної підготовки, адже саме кваліфіковані соціальні працівники виступають фундаментом формування довіри, підтримки та соціальної рівноваги в суспільстві.

Ключові слова: соціальна робота, підготовка фахівців, структура підготовки, соціально-економічний захист, молодь, громада, професійні компетентності, цифровізація, кадровий дефіцит.

Pyroh D. A. The Essence and Structure of Training Future Social Workers for the Socio-Economic Protection of Youth in the Community

The article is devoted to the theoretical substantiation of the essence and determination of the structural components of training future social workers for the socio-economic protection of youth in the community under modern socio-economic and political challenges. The paper highlights the relevance of staffing

issues in the social sphere during the period 2020–2026, when the growth of social tension, internal migration, consequences of war, and economic instability led to a sharp increase in demand for professional social services.

The interrelation between the reform of higher education and the needs of socio-economic protection of youth at the level of territorial communities is analyzed. Particular attention is paid to identifying the structural components of professional training: target, content-related, organizational, technological, and result-oriented components. The necessity of developing not only theoretical knowledge but also practical competencies, interdisciplinary cooperation skills, analytical thinking, and empathetic communication among students is substantiated.

Special consideration is given to the issue of staff shortages in the social sphere and its impact on the growing role of alternative forms of support, including digital services and artificial intelligence systems. The potential risks of substituting “live support” with formalized technological solutions are highlighted, as this may lead to a decrease in the level of social interaction, deeper isolation of youth, and reduced effectiveness of socio-economic adaptation in the post-war period.

The article has a theoretical character and is aimed at systematizing scientific approaches to understanding the training of future social workers as a holistic process that combines knowledge, professional skills, value orientations, and personal qualities. The necessity of modernizing the educational process in accordance with contemporary challenges, strengthening its practice-oriented component, and ensuring alignment with the real needs of communities is substantiated.

The main purpose of the article is to form a comprehensive scientific vision of the essence and structure of training future social workers for the socio-economic protection of youth in the community as a foundation for creating

work professionals but also on improving the quality of their professional training, since qualified social workers serve as the fundamental basis for building trust, support, and social balance in society.

Key words: social work, professional training, structure of training, socio-economic protection, youth, community, professional competencies, digitalization, staff shortage.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026